

SOVAT Pálinkafőző manufaktúra – Szováta, Erdély

Ha valaki a Monarchia határán túl híres Szováta fürdő nevét hallja, képzeletében a XIX. század polgári eklektikus villaépítésze jelenik meg, parázsló fényeivel, báltermeivel, és romantikus tornyaival. A hajdan volt kerek világ örökkévalóságából azonban csak a múlt idő lenyomata maradt mára, absztrakt idea. A XX. század lerohanta és maga alá gyűrte a mélabús tornyú házakat, ódon kapualjakat, osztott üvegajtós tornácokat. Megújulni akaró vállalkozások, új ruhájukat kereső és a régit eldobó házak, porták mindenütt. Szováta lassú és bizonytalan mozdulatokkal újra ébred és próbál elindulni végre saját jövője felé, hogy sínre tegye a kizökkent világ kerekét.

Mit tegyen hát akkor e fényes múltú fürdőváros árnyékában meghúzódó tetszhalott ipartelep, egy kirabolt, otffelejttett fűrésztelep a Szovát patak partján? Mozdulatlanul vár egy varázsszóra, egy csettintésre, hogy valaki új életet, lelket leheljen bele. Egy ilyen csettintés, életet, erőt adó igyekezet Sófalvi Örs Ákos metamorfózisa, a SOVAT pálinkafőző manufaktúra terve. A diplomamunka a környékkel foglalkozó kutatási munka eredményeire építve gondosan választja ki a helyszínt, ahol egy új intézmény létrejöttével lendületet adhat a szomszédos fürdőváros erőfeszítéseinek, megsokszorozva az üdülőttelep életben maradásának esélyeit, növelve a környék népességmegtartó képességét.

Manapság a pálinka sikertörténet. Kultúrája, eleganciája van. Olyan magaslatokra tört alig néhány év leforgása alatt, hogy ma már a legnemesebb párlatok között tartják számon és nem hiányozhat egyetlen elegáns étterem kínálatából sem. Na persze csak a jó minőségű, tiszta pálinka, és nem a karcos, torokreszelő rettenet, amit műanyag flakonokból kínálnak szatyrok aljából. Az elegáns, tiszta szép pálinkához pedig elegáns, tiszta szép manufaktúra épület, hiteles környezet is tartozik, amit tökéletesen tud Sófalvi Örs. Ezzel az meghatározott igyekezettel és elhatározással nyúl a feladathoz és viszi végig szándékát következetesen tervében.

A morfológiai elemzésből szépen épül föl a kompozíció, a hely és technológia ismeretéből természetes módon csíráznak ki a funkciók és a tömegek. Nem tolakszik a felhagyott ipartelep középpontjába, hanem teret engedve a későbbi fejlesztéseknek szerencsés kézzel félrehúzódik és találja meg a legszebb helyet céljainak, a patak melletti területet. Kár, hogy a diplomaterv átgondoltsága nem terjed ki mélyebb településszerkezeti összefüggésekre, így kihagyott lehetőség marad csupán, hogy a manufaktúra zsákutcái nem folytatódhatnak a vasút vonal mentén a település irányába, lehetőséget adva a személyforgalom és gazdasági bejárat elkülönülésére.

A tervező azonban tökéletes górcső alá veszi az üresen álló egymás melletti barak épületeket, lepucolja és a felesleges részeket ügyesen elhagyja. A pálinkafőző üzem működési logikáját követve szervesen folytatja ott ahol szükséges és a funkciónak megfelelő új épületrészekkel egészíti ki, ott ahol kell a szebb napokat megélt fatelep elhagyott épületeit. A hangsúlyos magastetős tömegeket és a szabad köztér tereket egy egységes földszinti sávval fogja össze, megjelenítve a manufaktúra saját auráját, belső világát. Az így létrejött épületegyüttes nem csak funkcionális és formai egységet képez, hanem mértéktartó, és részleteiben is összehangolt tömegével mintaszerűen megoldja a kitűzött feladatot. Talán a gazdasági bejárat felől esik gondolkodóba egy kissé, törik meg ez az egységes gondolatmenet és válik befejezetlenné a homlokzatok tömör komponáltsága.

A homlokzatok anyagai letisztultak, természetesekek és mindenki számára világos módon fejezik ki a ház lényegét a pálinkafőző üzem karakterét. A földszintes sávban elhelyezett nyílászárók mérete, a tömör felülethez viszonyított aránya talán lehetne néha kisebb és kevesebb, hogy a téglahomlokzattal körülhatárolt üzem zártságát jobban kifejezze. Viszont a főző üstök építészeti allegóriája, a bontott téglá és nyersbeton felületek között megjelenő, csillogó réz homlokzatú tömegek látványa igényesen fejezi ki a rothadó gyümölcsből kiváló nemes esszencia születésének jelképét.

A manufaktúra alaprajzi elrendezése logikus, egyszerű, és a funkciónak alárendelve áttekinthető. Szerencsés, hogy a belső terekben is nyugodtak maradnak a tervező mozdulatai és ott is kézzelfoghatóvá válik az építészeti alapkonceptió egyszerű nagyvonalúsága. A látogatói és üzemi részek térszerkezete első pillantásra olvasható, logikusan rendezett. A kóstoló tér és az üzembrész közötti üvegfal, az összenyitható belső terekkel, kiemelt nagy belmagasságú helyiségekkel szerencsésen növeli a kiállító tér eleganciáját, és az épületegyüttes átláthatóságát.

Sófalvi Örs Ákos SOVAT pálinka manufaktúra épülete funkcionálisan és formailag egységes, jó épület, példaszerűen megoldva a kitűzött feladatot. Megjelenésével bensőséges építészeti összhatást eredményez az anyagi és formai összetevőkkel, magában hordozva a környezettel megtalált harmónia reményét. A diplomatervet elfogadásra javaslom.

Budapest, 2013.01.25

Krizsán András építész